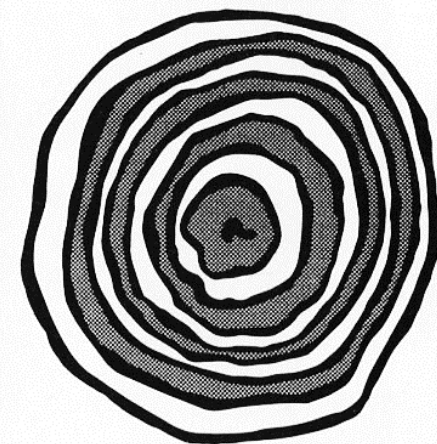


Kalender 1998



SKI HISTORIELAG

FORSIDE

En svunnen tid

Østenfor Asgjerrud gård ligger Strevopp som ble skilt ut fra hovedbølet i 1778. Bruket fikk med tiden et såkalt imperativnavn (=befalingsnavn) som det fins flere av i vårt område: Bilitt på Østre Kongevei i Kråkstad og Stupinn på Enebakkveien.

På en høyde i skogen vestenfor Asgjerrudtjern går skiløypa til Gaupestein forbi en liten plass med navnet Strevoppbråten. Bråtebruk var nokså vanlig på 1700-tallet, men denne måten å rydde mark på opphørte i forrige århundre. Etter et par rugavlinger grodde bråtelandet til med gras og kunne brukes til beite. Mange steder ble jorda dyrket opp og husmenn og andre rydningsmenn slo seg ned der.

I skogene utenfor den oppdyrkede jorda øst i Ski ligger en del slike små bruk. I nabolaget til Strevopp ligger Myrbråten, Oppsandbråten og Hundebråten (= Steinmølen). I Gjedsjøkroken litt nordenfor ligger Langbråten, Høybråten (se 1994-kalenderen), Bogerbråten og Bjørnebråten (1992-kalenderen). De fleste av dem ble utskilt i 1820-30årene.

Opp gjennom tiden har det bodd mange mennesker på Strevoppbråten. Den siste av dem var en svenske ved navn Godtfred Eriksson (1891-1981). Han kom dit fra Smerta omkring 1930, og kona si, Anne Iversen, d. 1953, fant han i nabolaget, på Myrvold. Husleien var 12 kroner måneden og den ble aldri forhøyet. Låven var falt ned og jordlappen rundt husene var på 10-12 mål, nok til et hestefór. Eriksson var gråsteinsmurer og lagde fine trearbeider men var først og fremst skogsmann og jeger. Han levde av og i pakt med naturen mer enn noen jordbruker. Belest var han også. For 20 år siden måtte han flytte til aldershjemmet og før det hadde han bodd på Strevopp om vintrene.

Bildet er tatt en gang i 1950-årene, og grinda og gjerdet vitner om tider da det gikk bufe i skogen. Siden fraflyttingen har huset forfalt og med tiden vil det dele skjebne med de andre plassene som lå rundt Asgjerrudtjernet. Bortsett fra Bjerkebekk der pikespeiderne har servering i skisesongen, er Peterhytten og Karihytten og Dammyrhyttene nå bare navn i et kart fra 1883. Jordene har grodd til så skogen står som før plassene ble ryddet. Navnene forsvinner og sporene etter oppsitterne som strevde der viskes ut, og bare syrinbusken de plantet blomstrer ennå i juni måned.

Informanter: Edith og Rudolf Nilsen, Strevopp

Bilde nr.: 213-0291:0001



Før springvannet kom

Når ettårgamle Karl Johan Schjønberg skulle bades i 1936, var han henvist til sinkbalja på gulvet i spise-stua. Vannet ble båret fra brønnen. Andre hadde stamp eller avskjæring i vaskekjelleren der vannet ble varmet i bryggepanna. I perioden 1935-38 arbeidet Ski Vel med å få i stand det som senere ble Ski Kommunale Vannverk.

Vannet ble pumpet fra Nærevannet (der det var friluftsbad i nordenden) til trykkbasseng på Vardåsen. Grøftene ble gravet for hånd så det tok tid. I de sentrale delene av stasjonsbyen var fordelingsnettet ferdig utbygd på slutten av 30-årene, men i 1936 var det ikke kommet så langt som til Vilbergvegen der Karl Johan bodde dengang. Krigen satte en stopper for utvidelse av nettet, men arbeidet ble tatt opp igjen ettersom jernrørproduksjonen kom igang på slutten av 40-årene.

Informant: Ski Historielag

Bilde nr.: 213-0243:0025



Knut Solberg på Grønstvedt i Kråkstad kjører tømmer med geitedoning og hesten Stjernepetter i 1981.

Geitedoning består av «buk» og «geit» som er bundet sammen med en kjetting slik at lasset kan bevege seg etter terrenget. Friksjonen mot underlaget blir liten da lasset blir båret oppe av sledene. På godt føre og uten store motbakker kan en trent hest trekke 1,5-2,0 tonn tømmer i et lass.

Slikt utstyr sto for tømmertransporten fra skogen til sagbruket helt opp til bilen overtok transporten ca. 1950.

Fra skog til bilvei var dette utstyret brukt helt fram til 70-åra, da traktoren overtok framdrifta.

Fortsatt er det muligens skogeiere som transporterer tømmer på gammel måten.

Informant: Knut Solberg



Kaspera Mørk

Kaspara Mørk ble født på gården Borud i Enebakk 19/3-1904.

I 1930 giftet hun seg med Anton Mørk og flyttet til Bjerke gård i Kråkstad.

Hun kom ut med sin første diktsamling «Solstrimer» i 1973. En ny diktsamling kom så ut i 1975 som hun kalte «Sommer over yrket».

I 1979 kom hun ut med sin første roman «Andre tider» som var en bygdehistorisk roman fra før århundreskiftet. I 1981 kom fortsettelsen og denne romanen som het «Tida går» skildrer livet på østlandsbygdene etter århundreskiftet.

Hun har ved siden av dette skrevet sanger og prologer som har vært nyttet over hele landet.

I 1981 fikk Kaspara Mørk Ski kommunes kulturpris.

Bilde nr.: 213-0252:0008



I blåveislia

I 1923 kom Hans Hedemann som stasjonsmester til Skotbu stasjon, og uti april året etter da måltrosten begynte å synge og blåveisen tittet fram, dro familien på søndagstur i Rustadskogen ved Skotbu gård. Guttene Ragnar, 13 år, og Johan, 9 år, hadde filthatter og nye dresser som de selv syntes var altfor store, men de måtte jo ha klær til å vokse i. Lillesøster Esther, 5 år, hadde kåpe og snørestøvler, for det var ennå langt fram til syttende mai.

Med tiden slo familiens medlemmer seg ned i Ski. Esther ble gift med gårdbruker Hans Mørck og Ragnars kone drev i mange år Skotøymagasinet i Postgården.

Da stasjonsmesteren i 1947 var ferdig med tjenesten ved «Spåret» som stasjonsområdet hette på Skotbudialekt, flyttet også han til Ski der han bygde seg eget hus.

Informanter: Esther og Hans Mørck

Bilde nr.: 213-0284:0006



Klasse 1A ved Kontra Skole 1935.

Stående fra venstre: Gunnar Haga, Einar Hoff-Andresen, Ivar Johnsen, Rolf Aas, Asbjørn Pedersen, Odd Lunde, Bjørn Simensen, Biørn Lunde, lærerinne frk. Hanne Claussen, Bjørg Bryntesson.

Sittende: Kitty Nystrom. Ragna Karlsen, Kari Dahl, Inger Ljungkvist, Karin Hovda, Bjørg Berg, Astrid Andersen, Kirsten Hokholt, Åse Hokholt, Sonja Møller, Gunvor Skaarud.

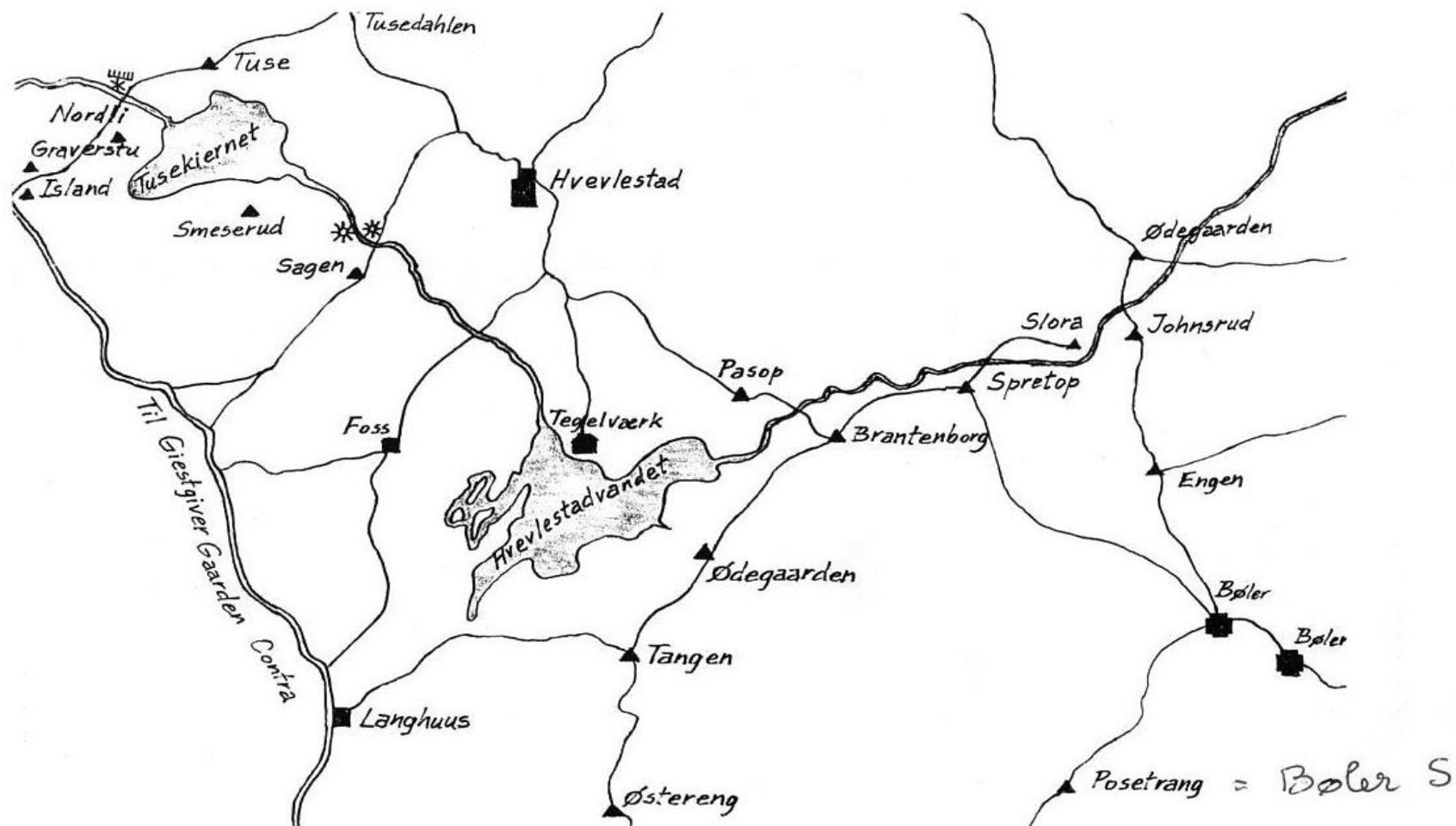
Skoleåret begynte i mai og etter landsskoleordningen gikk elevene på skolen annenhver dag. I annen og tredje klasse ble det gitt karakter i Flid, Fremgang, Orden og Opførsel. Foran i karakterboka sto følgende ordensregler:

Til skolebarna.

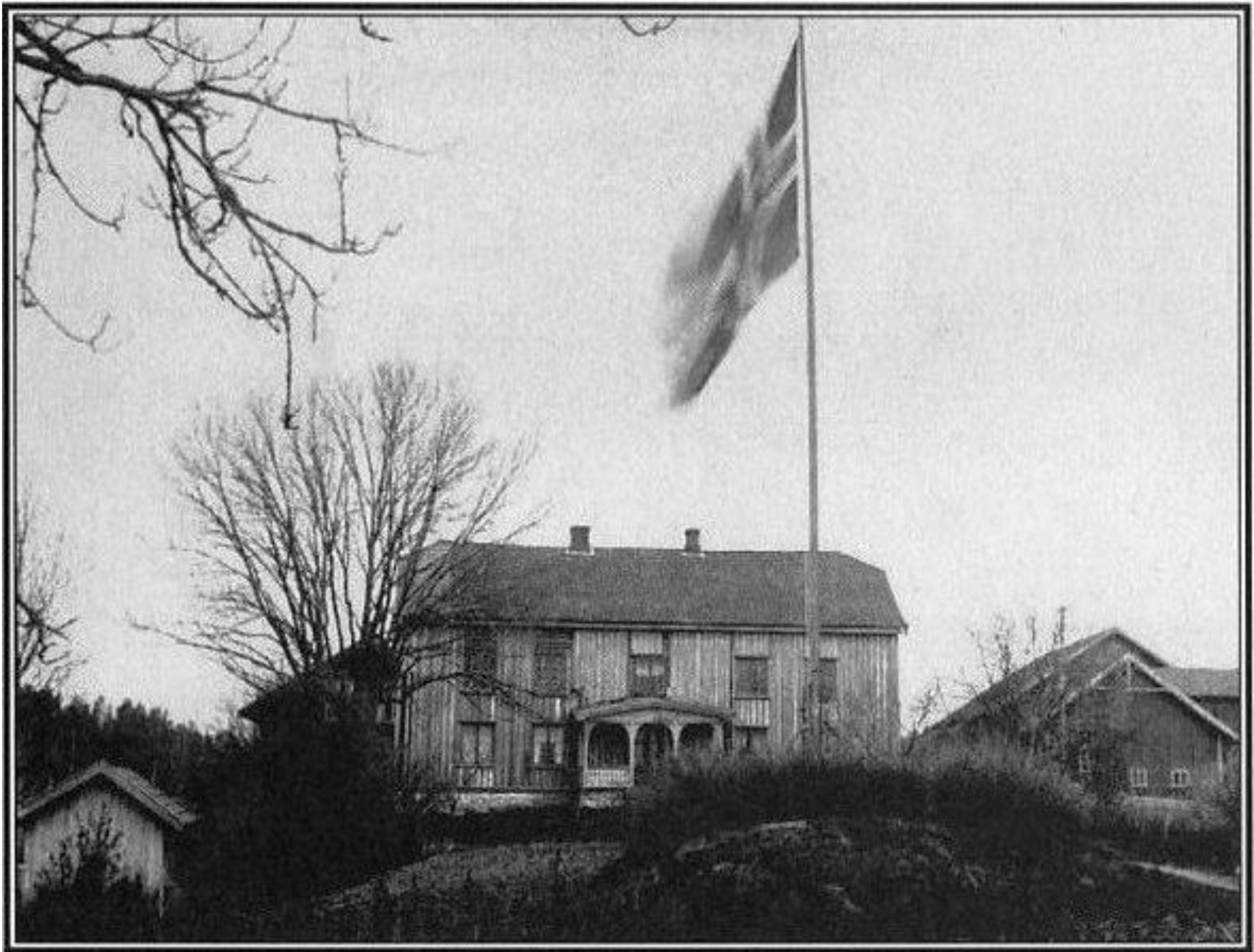
1. Vær høflig og lydlig mot lærerne og lærerinnene ved skolen!
2. Bli aldri borte fra skolen, hvis du ikke er syk eller har fått lov av din lærer!
3. Vask dig, kjem håret og puss tenene før du går på skolen!
4. Hold alle bøkene dine rene og ordentlige!
5. Glem ikke noget av det som du skal ha med dig på skolen!
6. Kom så tidlig at du kan stille opp med de andre, når det ringer inn!
7. Vær stille, opmerksom og flittig i timene!
8. Vær ikke voldsom eller uvennlig mot kamerater!
9. Tal aldri usant!
10. Spytt ikke på gulv eller trapp!
11. Rabl ikke nogensteds! Gjør ikke skade på nogen ting! Sleng ikke papir eller annet utover!

Et gammelt industristrøk

Tiårene før og etter 1800 var gyldne tider for skogeiere og trelasthandlere. Blant dem var proprietær Rasmus Holmsen på Vevelstad (1763-1812) som overtok eiendommen etter sin far i 1787. Foss og Stallerud fulgte med overdragelsen. I de to følgende år kjøpte han deler av skogene til Bøler, Rud og Karlsrud og sagrettigheter. Etter århundreskiftet drev han sag og mølle på Foss og teglverk på Vevelstad. Ved fosser i vassdraget var det sagbruk og møller også nedenfor Karlsrudtjernet og mellom Tussetjernet og Haugbro, så her var det et helt industristrøk i de dager. Da forlikskommisjoner ble opprettet i 1797 ble Holmsen som «aktverdig bonde» oppnevnt til «commissarius» i Follo sammen med prost Jens Hørbye d.y.. Begge virket til sin død. Da Kråkstad kirke ble gjenreist etter brannen i 1801, og 48 av sognets gårdbrukere overtok eierskapet, ble Holmsen og tre andre eiere innvilget egen, innelukket stol i kirken - på egen bekostning.



Utsnitt av Hans Lemmich Juells kart fra 1800 som viser gårder, plasser og bedrifter langs vassdraget mellom Karlsrudtjernet og Gjesjtjøen. Familien Holmsen eide både Vevelstad og Foss i 90 år. Ved folketellingen i 1801 lå det 7 husmannsplasser under Vevelstad, Foss hadde 4: Sagstuen, Smedsrud, Gravstuen og Nordli. Plassnavn med landsnavn som Island var nokså vanlig, likeså imperativnavn som Passopp og Sprettopp. Møllerengen og Sagstuen forteller om husmannens yrke, og på Posetrang (=S.Bøler) var det så trangt om utkommet at de trengte å gå med tiggerposen. På en av plassene var mannen både «Bødker og Tagsteenbrænder».



Holmsen gikk gjennom isen på Østensjøvannet 1.12.1812, et av de verste nødsårene under krigen mot England. Han ble bare 49 år gammel. Hans sønnesønn solgte Vevelstad i 1872. Siden fulgte forskjellige eiere inntil 1912 da Kråkstad kommune kjøpte en rekke skogeiendommer i den nordre delen av bygda. I 1920 ble våningshuset innredet til gamlehjem for herredets fattige.

Det brant ned for en del år siden.

Bildet er tatt i 1908.

Informant: Østlid: Kråkstad, en bygdebok

Bilde nr.: 213-0253:0019



Sigrud Undsets bolig i Vardåsveien på Ski

I 1913 dro forfatterinnen Sigrud Undset hals over hode fra Roma der hennes første sønn, Anders, var født. Han var bare noen måneder gammel og så sykkelig at hun var redd han skulle dø. Sigrud Undset fant seg et lite, billig «hus inde i en granskog», og der bodde hun noen år. Her skrev hun blant annet romanen «Vaaren» (1914) og «Fortællinger om kong Artur og ridderne av det runde bord» (1915).

Med tiden er både hus og hage «barbert» og i dag tjener huset som sentral for ambulansetjenesten i Akershus. Før det var det i en årrekke bolig for residerende kapellan i Ski menighet.

Da Sigrud Undset bodde der i første etasje, var det telefonsentral i 2.etasje og huset ble eid av familien Colbjørnsen.



Sigrid Undset gledet seg over å se sønnen vokse og trives. Hun elsket å se det vokse og gro omkring seg og trøstet seg «med å stelle hus og sylte og putte rabarbra på flasker .» mens mannen, maleren A.C. Svarstad for det meste oppholdt seg i Oslo der han hadde atelier. Han malte for øvrig noen motiver fra Ski, blant annet Ensjø gård.

Informant: Anita Eger Gervin



Gymnastikktime på Kråkstad skole 1950.

En time i uken var satt av til gymnastikk, men skolen hadde ingen gymsal, så når det var brukbart vær gikk klassen ut og gymnastiserte. Noen ganger var det linjegymnastikk på gresset - armer oppad strekk - andre ganger var det balleker, og om vinteren ble det mest skiturer.

Ungene var mer ute og lekte før, og trimmen fikk mange på skoleveien, for det var ingen skolebuss. For Svenn Bjerke var veien akkurat passe lang, 2 kilometer, og det var mye moro på skoleveien. Øyvind Floberg som bodde helt på grensen mot Tomter, var den som hadde lengst vei i klassen. Turen på ski til skolen om vinteren var vel den som følte drøyst å gå.

Informant: Svenn Bjerke

Bilde nr.: 213-0295:0011



Haga-bua - kjent og kjært innslag i Skibyen.

I 1926 overtok Georg Haga en kiosk på en tomt han leide av Marian Kleveland. Kiosken lå på høyre side ved innkjøringen til Waldemarhøyveien.

Haga fikk raskt faste kunder blant ansatte ved Grubernes Sprængstoffabrikker, og også blant jernbanefolk.

Om kveldene kom gjerne gårdsguttene fra gårdene rundt Ski og gjorde sine innkjøp. Åpningstidene var kundevennlige, fra kl. 12.00-22.00 alle dager hele året, unntatt 1.påskedag og 1.juledag. Ekteparet Martha og Georg Haga avløste hverandre på jobben. Alle som hadde fast jobb fikk handle på bok mot å gjøre opp når lønninga kom. Men tidene var knappe, så det kunne drøye med betaling. Ikke alle hadde råd til å kjøpe en hel cigarett-pakke heller, så det var ikke uvanlig å kjøpe cigaretter enkeltvis. Vareutvalget bød ellers på snus og tobakk, frukt, kjeks, sjokolade og hjemmelaget iskrem, og ukebladene var ikke minst populære.

På bildet fra 1927 foregår det trolig handel av stedets

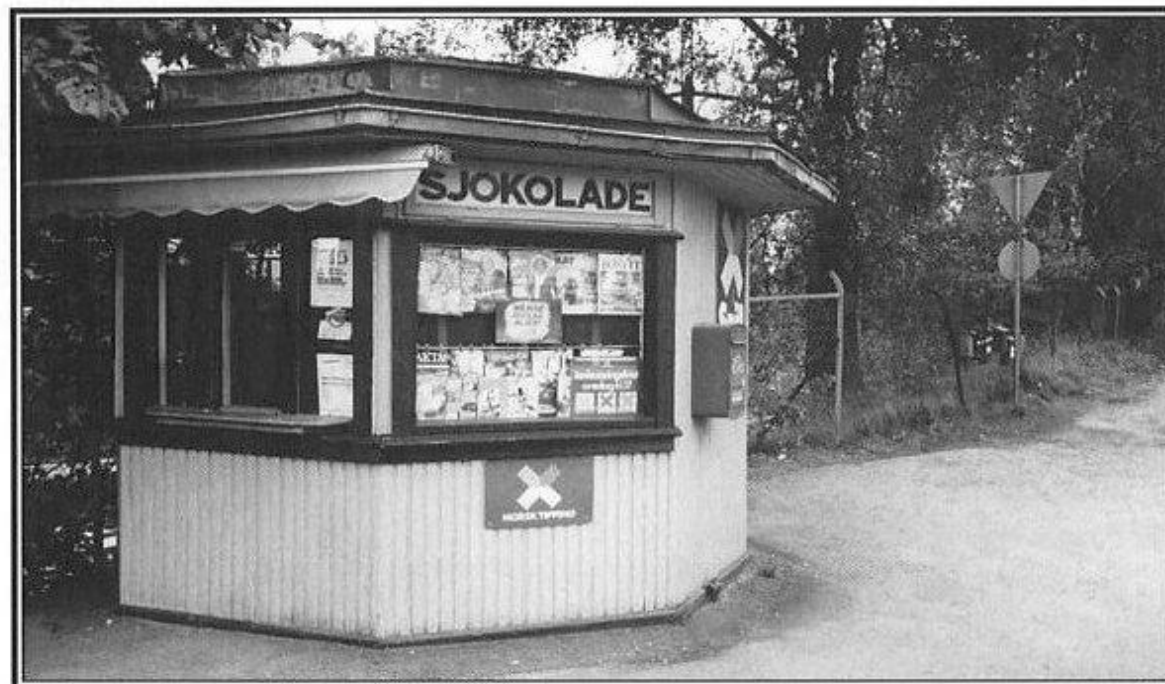
ungdom, disse er uidentifiserte.

Til høyre sitter ekteparet Haga's lille datter Aase, den gang 5 år gammel.

Forretningsmannen Lukas Marelius Næss bygget Torvang, som sto ferdig i 1940. Han hadde kjøpt tomte hvor Haga-bua sto. Georg Haga flyttet da rett over Waldemarhøyveien, og bygde ny kiosk. Tomt fikk han leie av jernbanen. Den nye kiosken ble tegnet av Olaf Strøm, og satt opp av byggmester Asbjørn Finstad. Kiosken var hensiktsmessig etter tidens krav, og hadde sogar en liten kjeller for varer som skulle holdes kjølige. Under krigen var det vareknapphet, og kiosken stengte derfor kl. 18.00. Etter krigen ble det større bredde i vareutvalget, det kom dagsaviser, og det ble både tipping og pengelotteri. Nå ble åpningstiden fra kl. 07.30-18.00. Kiosken hadde mange faste kunder. Den var også til glede for Ski-ungdommen da ungdomsskolen ble innført på 60-tallet. I Haga-bua var det både leskedrikker og godsaker å kjøpe til trøst og oppmuntring ved prøver og eksamener.

Kiosken ble i alle år drevet som en familiebedrift, den eneste fast ansatte utenom familien var Lillemor Jensen, som arbeidet i Haga-bua i 20 år.

I 1983 overtok Aase Haga Langås bedriften. Hun minnes tiden som kioskeier som positiv, selv om det kunne bli kaldt når det gikk ned mot 20 kuldegrader, og kunden bare skulle ha et frimerke.



I 1990 ble det anlagt en gangbro ved siden av jernbanebroen, og Haga-bua måtte vike plass. Mange kunder beklaget at kiosken forsvant, og idéer og forslag for videre drift ble lansert. Imidlertid fant en ingen tilfredsstillende løsning, og kioskens endelige skjebne er fortsatt uviss. I dag står Haga-bua på tomte til Arnie's Pub i Ski sentrum, og tjener som ekstra utsalgssted for kalde drikker på varme solskinnsdager.

*Informant: Aase Haga Langås
Bilde nr.: 213-0259:0021*



Olga klipper sau

I 1942, under krigen, var matsituasjonen vanskelig, og på Mørk i Ski sørget de for matauk ved å kjøpe sau. Det var en bonde fra Hol i Hallingdal som hver høst kom til Ski jernbanestasjon og solgte ungsau. Slaktet man sauene før jul, trengte man ikke oppgi det til forsyningsnemnda. Olga var datter på husmannsplassen Dammen som lå ved dammen som demte opp Karlsrudtjernet. Plassen er solgt, og jorda drives ikke lenger. Olga Jensen kom og klippet sauene og var en drivandes arbeidskvinne. I tillegg var hun en god forteller.

Saksen hun klipper med, er en bøylesaks og den er lik saksen man hadde brukt helt fra vikingtiden.

Informant: Hans Mørck

Bilde nr.: 213-0257:004



Bildet viser Ellef Ruud, f. 1887 - d. 1965, som drosjekusk for vognmann Ohnstad i Christiania ca. 1912. Han står her i fullt vognmannsutstyr foran en hestedrosje klar til å kjøre fint folk til Holmenkollen en vinterdag.



Dr. Kloumans barn

Dette atelierbildet fra 1894 viser døtrene til dr. Klouman, han bygde Waldemarhøy på 1890-tallet. Dr. Georg Juell Klouman var stedets første distriktslege med virkeområde i Ski, Kråkstad og Oppegård.

Han var født i 1851, og ble i 1885 gift med Johanne Alma Ulrica (Jonna) Bernstorff, som var av dansk adelsslekt.

Da dr. Klouman døde i 1906, flyttet fru Klouman til datteren Else Marie Fredrikke Klouman, som bodde i Sveits. Fru Klouman døde i 1934. Etter hennes eget ønske ble hennes kiste ført fra Sveits til Ski, hvor hun ble begravet ved siden av sin mann.

De to småpikene er: Til venstre: Jonna Ulrica (Pus), født 1886 i Ski. Død 1982 i den Haag.

Til høyre: Else Marie Fredrikke, født 1889 i Ski. Død 1964 i Sveits.

Informant: Ski Historielag

Bilde nr.: 213-0259:0021

Bestilling av bilder

Nesten alle bildene i denne kalenderen er hentet fra fotoarkivet til Ski Historielag og forsynt med registreringsnummer. Hvis du har lyst på en egen kopi av et bilde, kan du henvende deg direkte til:

FORBUNDSMUSÉET I AKERSHUS TLF.: 63 81 40 20

Besøksadresse: Postadresse:
Fotoavdelingen, Postboks 168
Støperiveien 15, 2011 Strømmen
2010 Strømmen

Oppgi hele registreringsnummeret, ønsket størrelse på bildet, eget navn, adresse og telefonnummer.

PRISLISTE - KOPIER - UMONTERT - SVART/HVITT

13x18 cm.....kr.	60,-	30x40 cm.....kr.	170,-
18x24 cm.....kr	85,-	40x15 cm.....kr.	245,-
24x30 cm.....kr.	120,-	50x60 cm.....kr.	350,-

Prisen fastsettes etter bildets lengde, når originalbildet ikke har standardmål. Utsnitt kan avtales. Større format etter avtale.

Oppklebing på kartong. 50% tillegg.

Bruntoning: 100% tillegg.

PRISLISTE KOPIER MONTERT I TRERAMME M/GLASS

13x18 cm.....kr.	110,-	30x40 cm.....kr.	350,-
18x24 cm.....kr	175,-	40x15 cm.....kr.	500,-
24x30 cm.....kr.	250,-	Større kopier etter avtale	

Rammene leveres i trehvitt eller brunt - husk å spesifisere!

Bestillingstid ca. 14 dager. Eventuell porto kommer i tillegg.

Registrering av bilder

Ski Historielag er alltid i flere bilder fra alle kanter av kommunen. Vi vil gjerne komme hjem til deg og notere opplysninger om bildene dine, og låne med bildene for avfotografering.

Ta kontakt med oss, så blir vi enige om en dag det passer for deg med et besøk.

Hovedansvarlig for fotosamlingen:

Ivar Sæthre, tlf. 64 87 30 71

Bjørn Myrvoll, tlf. 64 87 45 41

Takk!

Vi takker alle som har hjulpet oss med bilder og opplysninger til årets kalender.

Takk til alle som hjelper oss med å selge kalenderen. De fleste bildene finnes i Ski Historielags fotoarkiv. Forbunds-muséet har hjulpet oss med fotoarbeidet.

Øst-trykk as, Ski, har trykket kalenderen.

Anita Eger Gervin

Nils Mørk

Ivar Johnsen

Aase Klohs